

FÓIA DIECESANĂ.

Organ al Eparchiei gr. or. rom. a Caransebeșului.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

Prețul Abonamentului:		Prețul inserțiilor:	Correspondențele sînt a se adresa redacțiunii
Pentru Austro-Ungaria pe an . . .	5 fl. — cr.	Pentru publicațiunile oficiose, concurse, edicte etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până la 150 cuvinte 3 fl., până la 200 cuvinte 4 fl., de aci în sus 5 fl.	„FÓIA DIECESANĂ“;
„ „ „ „ pe 1/2 an . . .	2 „ 50 „		érá banii de prenumerațiune și inserțiuni la
„ România și străinătate pe an . . .	14 franci		Tipografa diecesană în Caransebeș.
„ „ „ „ pe 1/2 an . . .	7 „		

Invitare de abonament

la

„Foia diecesană“.

Mulțămînd tuturor pentru binevoitoriul sucurs material și spiritual, ce l'au dat pîn'acuma întru susținerea acestei foi, îi rugăm, totdeodată ca și pe viitoriu să ne sprijinească întreprinderea noastră, cu atât mai vîrtos, pîn'întrucît această foie are o înălțime mai înaltă culturală și anume, înaintarea intereselor noastre bisericești și școlare.

Deschidem deci un nou abonament pe semestrul II. al anului 1890. cu prețurile de pîn' aci și adecă:

pe un an întreg 5 fl.

pe jumătate de an 2 fl. 50 cr.

Rugăm mai departe pe on. public de a trimite cât mai curînd prețul abonamentului, folosindu-se spre mai mare înlesnire, de mandate postale, pe care să fie scris limpede numele on. abonenți și posta ultimă.

Anticitățile de lângă Dunăre de la Panciova până la Rușava.

(Fine.)

În valea Tisoviței se află urme de un apeduct antic și de ocne de cupru (aramă) părăsite.

Și în Liubostine se arată urmele unor exploatațiuni montanistice. de ziduri, șgură, rudă etc.

Rușava (Transdierna). Vechiul castru roman, ale cărui substructiuni întinse s'au întrebuintat la zidirea cetății mai recente, era situat în apropierea gurei riulețului Gradiscei. deloc lângă Dunăre, unde se află astăzi zidurile întinse și magazinele societății vapoarelor dunărene, se trăgea spre nord până în „strada de sus“ (obere Gasse) mai conținea plațul

cel mare a lui Joh. Müller și apoi se întorcea cu frontul de cătră răsărit până la malul Dunării, aici se ved încă și astăzi pe stradă urmele de zidiri romane. Încă cu vreo 50. de ani înainte se deosebiau bine conturile fostei cetăți, care era jur împrejur ocilită cu apă, și încă și astăzi se cunosc fundamentele pătrate pe lângă toate săpăturile, grămădirile și zidurile noi, ce s'au făcut de atunci. La zidirea casei lui Müller, ale cărei localități spațioase sūterane sînt săpate în șanțul bastionului de nord, apoi cu ocaziunea nivelării curții acestei case, s'au aflat o mulțime atât de mare de cărămizi, încât s'au putut pardosi cu ele podul bucătăriei și coridoarele casei. Adeseori se află și țigle cu inscripțiuni, s. a.

1. LEG. XIII. GEM.

2. COH TBR.

Multe dintră aceste cărămizi și alte obiecte, încă chiar fragmentele unei statue; se zice, că le-ar fi trimis agenția societății dunărene la Viena. De present se mai află acolo încă o bucată de 2 m. de lungă a unei colonne cu capitelul doric, ceva peste 50 cm. diametru. Adeseori se află monete romane de pe timpul lui Nero pînă la Gallien și Aurelian. Încă și afară de teritoriul castrului e pămîntul plin de rămășițe antice romane.

La 1872. s'au descoperit în grădina parochială la săparea unei groapi pentru var stîmpărat, nisce podele pardosite cu cărămidă romană.

Vis-a-vis de casa parochială, în curtea căsarneii honvezilor s'au descoperit cu ocaziunea săpării unui canal, mai multe morminte, cel dintăiu la a. 1840. Al doilea au conținut un sicriu mic, în care s'au aflat inele de aur, diferite odoare de aur și o monedă. Al treilea mormint conținea trei urne de cenusă, și mai multe monete de bronz din timpul lui Gordianus. Tot aicea s'au aflat și Mitrăa, care se află astăzi în posesiunea fostului comite suprem al comitatului Timiș, Sigm. de Ormoș.

În casele lui Traska încă s'ar fi aflat sarcofage mici, urne pentru cenușă, cărămizii romane, monete ș. a.

Un cimiteriu străvechiu se pare a fi fost în valea Gradiscei. lângă vinea Drului Meyer; acolo se află o ruptură de apă, în care adeseori apar bile rotunde de pământ cu grămada.

Meedia (ad mediam). La anul 1822. au descoperit Românii în ruinele unei biserici vechi de peatră (numită și „biserica ungurească“ sau „biserica spartă“) cam 1000 de pași de la Meedia lângă drum la un loc numit „Ulici“, lângă altarul o tablă de peatră 2 m. patr. și 30 cm. grosă, care însă au spart-o preotul Stoica de Hatzeg, carele cu vreo 7 ani înainte au săpat înzădar la acelaș loc, au adunat acele fragmente și le-au tocmit la olaltă. Tabla era de marmure, foarte fin poleită, literele foarte frumos tăiate însă parte șterse. Eată inscripțiunea:

D. BAEBATVS. HRSAN
TVS. ANG. COL. ZERMI
CEGTEVSAE. VIX. ANN
LXVI. OSE. PROSCRIP
TVS. PER. BAEBATAM
GAM. CEN. COL. ET. CO
ET. COMER. EDIBVS III

Lângă această biserică se găsesc adeseori monete romane și grecesci.

Mai departe descrie dl Böhm după Stoica încă cinci vase de argint, aurite din lăuntru, care le-au aflat un pécuaru în apropierea acestei biserici la 1823. și apoi au devenit în posesiunea căpitanului de miliție Miloșeviciu. Provenința lor nu e decisă. Stoica le ținea de vase bisericesci. Cele două mai mari aveau forma unei oale de supă și se puteau încunea. Într'ensele se mai afla câte un vas mai micuț, dintr' care unul arăta în fund un cerb jucând. A cincea bucată seamăna cu un potir mic cu un postament frumos. Se pare că încă pe timpul lui Stoica s'ar fi prăpădit aceste odoare.

Un patraru de oară dela Meedia în direcțiunea către Plugova se află lângă drum, la stîngă într' arătură, scutit de două păriuri, remășițele castrului *ad Mediam*. (? P. Br.) Ziduri și șanțuri (numite de popor „zidire“) acoperite de spină și tufiș, cuprind o suprafață de mai mult de 2 jugere.

Aicea s'au aflat afară de o mulțime de monete române și grecesci, din cari la 19. Iunie 1864. s'au desgropat vreo 2000 de bucăți, încă și o mână redicată ca la jurământ (mână votivă) de bronz și un tigru de bronz, lucrate foarte frumos, apoi după Stoica:

1. 1815. în afunzime de vreo 2 m. un sarcofag de peatră, de 2 m. lungime, 1 m. lățime și cu coperișul 1.3 m. nălțime, cari înse durere sau derimat de săpători. Preotul Stoica an mai putut descifra următoarea inscripțiune:

IANI. LEPIDVS
VIXIT. ANNIS
LXX. AE LABASC
ANTVS. CONIVGI
PIETISSIMAE
POSVIT. PVMIA

2. O tablă votivă cam 80 cm în cadrat, cu infigia Iulia Augusta, care ținea doi prunci în poală.

3. O monetă de aur; în revers: AETERNITAS-AVGVSTA.

Valurile romane le-aș reduce — zice Böhm — la originea dacică; eu aflui această aserțiune a mea întărită prin o mulțime de vase de o formă primitivă și reu arse, aflate în cetățuia de lângă Oreșai (numită Zsidovár) din pământ negru, care aparțin unei epoci barbare. Vasele vor avea o nălțime în parte de aproape un metru. Unele bucăți dintr'ensele le-am dăruit museului orașenesc din Biserica-Albă.

În acelaș op, la pag. 223. continuă dl Leonh. Böhm cu descrierea unor obiecte aflate probabil în urmă încă la *Palanca-Vechie*, în comitatul timișan s. a.

1. O statueta alui Hercule din bronz patinat de culoare verde, aflat în acelaș an pe insula Palancei-Vechi, unde era cândva un castru roman. Hercule e bărbos, încununat și ține cu stînga, din a cărei lature atîrnă pelea de leu, ghioaga îndreptată în sus, ear cu mîna dreaptă scyfosul (pocalul). Figura aparține lucrărilor mai bune ale acestui gen.

2. Un șerpe de bronz, 0.145 de lung, drept în sus și încovoiat cu barbă și creastă și cu solzi, ciselat foarte fine.

3. O rîșniță de piperiu, 0.33 în diametru, 0.7 naltă, bine conservată, fără mînușă și fără fus; împreună cu două fragmente ale altui esemplar de aceeași peatră.

4. Cărămizii romane de lut, cu inscripțiunea:

LEGVIIC

LEGVI

LEGVIICPF

cea din urmă aflată dincolo de Palanca-V. pe malul sêrbesc.

5. O lampă romană simplă de lut; două funduri de nescari vase masiv lucrate tot de lut; o țeavă de lut pentru apaducte de 0.4 lungime, diametru la un capăt 0.14, ear la celalalt 0.075; grosimea 0.015; cărămizii din hypocauste, din care una ornată cu un cap de vulture; un fragment al unei forme turnate anticî de 0.11 lungime, 0.07 lățime, cu o steauă plastică în șese raze sau colțuri; un vas mare de lut în forma unui taier de 0.13 diametru; în fine o mînușă de formă cilindrică a unui vas de lut antic; s. m. a.

P. Broșteanu.

A p e l .

S. Nicolaul-Mare, 26. Iunie 1890.

Mult onoratului public român, preastimatelor dame și damicele române!*)

Într'un număr al „Luminătorului“ mult on. doamnă Emilia Halic, ca președintă a comitetului de dame din loc, prin un apel a binevoit a aduce la cunoștința onoratului public și a preastimatelor dame și damicele române, că pentru de a putea ridica cauza învățământului național român la acel grad al culturii, la care poftesc spiritul secolului present, și împregiurările soțiale ale orașului nostru, și pentru de a putea ține pași cu celelalte națiuni conlocuitoare; — la inițiativa și sfatul cel părintesc al conducătorilor nostri naționali, comitetul școlariu gr. or. confesional din loc a decis ridicarea unui edificiu cu două sale de învățământ pe seama pruncilor și deschiderea unei școale separate pentru fete.

Dar considerând, că poporul e atât de îngreunat cu feliurite contribuțiuni, încât nu se mai poate îngreuna și cu o repartare nouă, apoi ca să ne putem ajunge scopul fără de repartări sau sarcini nouă puse pe umerii credincioșilor, înaltul ministeriu de finanțe, în conțelegere cu cel al cultelor, s'a îndurat a ne permite spre sus atinsul scop emiterea de sortituri (losuri) într'un număr restrâns à 30 cr.

Când prin sus provocatul apel aceasta împregiurare s'a adus la cunoștința onoratului public român, tot atunci am descoperit și aceea, că aici s'a constituit un comitet compus din dame fără deosebire de naționalitate (cu părere de rău, de Român abia sânt 2—3) cu scop de a aduna donațiuni, lucruri femeiesci de mână și alte obiecte care se vor folosi ca obiecte de câștig la tragerile sortilor, ca așa suma de 2000 fl. sub deobligământ menită pentru procurarea obiectelor să rămână în favorul fondului. De aici purcezend, prin apelul nostru ni-am luat îndrăsneala de a ruga pe preastimatele dame și damicele din țeară să binevoască a ne da mână de ajutoriu întru ajungerea scopului propus, prin donarea și colectarea obiectelor recerute.

La apelul nostru ni-a respuns ca prima matronă Alteța Sa princesa Zurlo de San Marco născută Naco, atât de marinimos, încât ni-a donat primul obiect „o pictură în oleu“ în valoare de 300 fl. ear alta de 90 fl. De aci apoi cu excepțiunea alor 2—3 toate damele și damicele de altă naționalitate din loc au donat feliurite lucruri, cari de care mai prețioase, încât cele deja întrate trec peste 200 bucăți. Va se zică lumea străină și din giur, — în considerațiunea scopului măreț al culturii generale, — ne-a îmbrătoșat cu căldură și cu o iubire preste așteptare.

Durere! inzecită durere! că nu putem tot astfel zice și despre preastimatele dame și damicele române, deși cauza, scopul e pur cultural, național. Cu multă părere de rău trebuie să amintim, cum până acum abia 5—6 dame de ale noastre au aflat de demn să ne spriginească,

*) Toate ziarele române sânt cu stimă rugate a reproduce în coloanele lor această avisare.

căroră „a priori“ și până a ne implini datorința cu publicarea numelor și a obiectelor donate, ne ținem de sacra datorință de a le exprima și cu această ocaziune cea mai ferbinte a noastră multămită. Din *Arad, Sibiu, Logoj, Oradea - Mare, Timișoara*, s. a. apoi multele reuniuni femeesci, mii de *preotese și damicele* de ale acestora, sutele de *învătătoare*, care propun elevelor lucruri de mână, — deși după modesta noastră opiniune li-ar fi chiar o datorință morală să arete lumii străine, că atunci, când e pusă pe tapet cauza culturală națională, se știu însufleții, știu să dea semn de viață, știu să arete lumii străine, că se ocupă și ele cu industria de casă; până acum chiar d-lor au rămas înderept!

Preastimatelor dame și damicele! Nu e vorba numai de interesul local al nostru, adevă al Săn-Micloșenilor, ci sânt puse la probă numele și dexteritatea femeii române. Ne stă rău, numele domniilor-voastre devine urit blamat înaintea opiniunii publice străine, dacă între alte sute de felurite donuri jertfite pe altariul culturii naționale române, damele și damicelele române cu 10. zile înainte de tragera la expozițiunea obiectelor vor fi prezentate cu abia 8—10 bucăți. Străinii ne vor critisa, ne vor arăta cu degetul, ne vor colporta prin ziarele lor, — și cu tot dreptul.

Nu, nu e scopul de a face imputări, Doamne feresce, ci din contră ne ținem de datorință prin clarificarea întrebării: cu profundă stimă a vă ruga, ca să vă nisuiți a ne salva onoarea națională. De nu ne îngământău damele și damicelele străine cu preastimatele lor donuri, n'aveam causă de a eși în publicitate, acum însă sântem moralmente constrinși, spunend adevărul, să vă rugăm: ca fie-care după putințele sale să se îndure a ne trimite lucruri ori-cât de neînsemnate în valoara, căci și cea mai mică jertfă e bine și cu mare mulțumită primită. Va se zică nu pretindem *lux*, nu *jertfe mari* materiale, ci numai bunăvointă: ca astfel să delăturăm opiniunea cea rea a străinilor referitoare la dexteritatea femeii române. — Obiectele marinimoase sânt a se adresa m. onor. doamne Emilia Halic, adv. și președinta comitetului damelor din loc, până la 10. August a. c.

Nu putem întrelăsa a aduce la cunoștința onoratului public român, că edificiul, despre care e vorba, e deja gata și interimal luat în folosință. E un edificiu pompos în valoare de 5600 fl. Fără sfielă putem zice, că e o școală, decât care mai mândră, mai corespunzătoare tuturor recerințelor pedagogice, nu credem să fie alta în Torontal nici la o națiune; apoi că biletele noastre de losuri sânt deja împărțite între cunoscuții nostri de prin toate părțile. Deci pe acei preastimați domni, pe cari i-am însărcinat cu împărțirea losurilor, îi rugăm, să binevoiască a-și lua osteneala, pe aceste ale recomanda și vinde între cunoscuți, prieteni și rudeni.

În deosebi ne adresăm către preasântiții domni episcopii români ca către apostolii învățământului, ai școalelor, ca să se îndure a recomanda întreprinderea noastră preastimatului cler și popor din eparchiile lor.

În fine spre orientare însemnăm, că cu ocaziune tragerii, care se va efectui sub conducecea autorităților

politice în 24. August a. c., corul plugarilor din loc, prelângă un concert compus din diferite cântări naționale și executat la festivitatea populară împreună cu petrecere de joc, va da seara și reprezentațiunea „Ruga dela Chisetău“, la care cu toată stima avem onoarea a invita pe onor. public din giur și străinătate.

Comitetul arangiatoriu al sortiturilor în favorul școalelor confesionale române.

Raportul general

al consistoriului arhidieceșan, ca senat bisericesc despre activitatea sa în decursul anului 1889.

Nr. 2174. B.

1. Senatul bisericesc a ținut regulat ședințele sale în fie-care săptămână, afară de acele zile, când s'a întâmplat vre-o sărbătoare seau alte impedimente. Numărul ședințelor a fost de 42. și adică: 40. ordinare și 2. extraordinare; ear numărul esibilitelor aparținătoare resortului seu a fost de 2189. dintre cari 2119. s'au rezolvit în ședințele senatului, ear 26. din presidiu; rămânând încă cu finea anului 44. piese, ce au trecut în anul 1890.

2. Conscriptiunea oficială a populațiunei arhidieceșei noastre transilvane, după protopresviterate, afară de cea din protopresviteratul Turda, carea nici în urma mai multor ursorii n'a intrat, și din cauza aceasta s'au folosit datele întrebuintate în anul 1888. După această conscripție starea numerică a clerului și populațiunei arhidieceșane e următoarea:

I. Clerul arhidieceșan cu un arhiepiscop și metropolit în frunte se reprezintă astfel:

a) în centru:

Arhimandrit și vicariu arhiepiscopesc . . .	1
Protosincol și asesor consistorial . . .	1
Asesori consistoriali protopresviteri . . .	3
Director seminarial protopresviter . . .	1
Profesori seminariai protopresviteri . . .	2
Profesor seminarial presviter . . .	1
Espeditor consistorial presviter . . .	1
Profesor seminarial, protodiacon . . .	1
Profesor la institutul de fetițe al reuniunei femeilor române din Sibiu diacon . . .	1
	la oaltă . 12

b) în afară:

Protopresviteri tractuali . . .	30
Protopresviter emeritat . . .	1
Administratori protopresviterali . . .	5
Parochi . . .	828
Administratori parochiali . . .	13
Capelani . . .	57
Diaconi . . .	4
	la oaltă . 950

Deci clerul arhidieceșan cu finea anului 1890. a fost preste tot în număr de 950. de persoane.

II. Comunele bisericesci și populațiunea arhidieceșană:

Comune bisericesci 949

Fili	240
Familii	156,072
Suflete	710,857
și adică:	
bărbați	356,293
femei	354,564

În comparațiune cu anul expirat 1888. de 704,102. suflete rezultă un creșcământ de 6755. suflete.

Censpectul general despre clerul și poporul arhidieceșan se alătură aici sub A).

3. În decursul anului 1889. au repausat 26. preoți, cu 3. mai puțin decât în anul 1888.

4. Chirotoniri s'au săvârșit 22. dintre cei chirotoniți 17. au fost clerici absoluți cu calificațiunea recerută; ear 5. clerici esttraordinari, cari neavând pregătirea recerută s'au primit la ascultarea studiilor teologice pe un timp mai scurt. Numărul celor chirotoniți este evident din lista de sub B).

5. Parochii vacante cu finea anului 1888. au fost: 94: în decursul anului 1889. au mai devenit vacante prin moarte 24. însă s'au întregit 28. deci cu finea anului 1889. au mai rămas vacante 90. de parochii.

Conspectul se alătură sub litera C).

Tot în obiectul „parochii vacante“ se alătură sub litera D) un conspect despre acele parochii, cari din cauza puținei dotațiuni nu s'au putut întregi prin candidați cu pregătirea recerută.

6. Secțiunea teologică a seminariului arhidieceșan Andreian a fost frecventat în anul 1888/9. de 76. elevi, și adică:

în cursul al III.	25
„ „ „ II.	24
„ „ „ I.	27
	la oaltă . 76

cu 5. mai mulți ca în anul premergătoriu 1887/8.

Din acestia au fost:

cu examen de maturitate	23
cu opt clase gimnasiale	5
cu șapte clase gimnasiale	3
cu șese clase gimnasiale	44
cu patru clase gimnasiale și pedagogia . . .	1

Toți elevii au fost interniști, solvind pentru întreținerea lor taxa anuală de câte 100 fl. conform concludului sinodal de sub Nr. 84 ex 1887.

Cursul esttraordinariu l-au frecventat 6. inși, față cu anul precedent cu 5. mai puțin.

Date mai speciale se pot trage din programa seminariului pe anul școlariu 1888/9. ce se alătură sub litera E).

7. Esamenul de calificațiune. preoțesc provăzut în §§. 13. și 121. din statutul organic, s'a ținut regulat la termenele fixate, la 25. Februarie și 25. August. La terminul prim s'au însinuat 10. la al doilea 16. clerici absoluți, la oaltă 26. Dintre acestia au făcut esamenul cu calcul de foarte bine 11. cu bine 9. cu suficient 6.

8. Procese matrimoniale s'au pertractat în decursul anului 135. dintre cari 18. din anul trecut. Din aceste s'au decis:

a) cu divorțiu total	103
b) cu îndreptarea părților la conviețuire	12
c) cu cassarea sentințelor	19
d) cu sistare (din cauza morții)	1

la olaltă . 135

Motivele din care sau intentat procesele, respective s'au adus sentența, au fost:

1. adulteriul la	46
2. ura neînvingibilă	36
3. prăbegirea la	33
4. sila la căsătorie	19
5. impotența	1

la olaltă . 135

După protopresviterate au fost:

1. Din protopresv. Abrudului	6
2. " " Agnitei	6
3. " " Albei-Iuliei	3
4. " " Avrigului	8
5. " " Bistriței	2
6. " " Branului	14
7. " " Brașovului I.	15
8. " " Brașovului II.	1
9. " " Cămpenilor	4
10. " " Cetăței de peatră	2
11. " " Cohalmului	7
12. " " Deșului	4
13. " " Deveii	1
14. " " Dobrei	3
15. " " Făgărașului	7
16. " " Geoagiului I.	2
17. " " Geoagiului II.	1
18. " " Hațegului	1
19. " " Iliei	0
20. " " Lupșei	4
21. " " Mediașului	2
22. " " Mercurii	7
23. " " M.-Oșorheiului	2
24. " " Orăștiei	5
25. " " Reghinului	1
26. " " Sebeșului	1
27. " " Săliștei	5
28. " " Sibiiului	3
29. " " Sighișoarei	10
30. " " Solnocului	2
31. " " Târnavei inferioare	0
32. " " Târnavei superioare	0
33. " " Treiscaunelor	5
34. " " Turdei	0
35. " " Ungurașului	0
36. " " Zarandului	1

la olaltă . 135

Din numărul acesta procese interconfesionale au fost:

a) purtate și la forurile gr.-cat.	2
b) " " " " ev. elv.	1

cu totul . 3

9. Procese disciplinare s'au pertractat cu totul 50. Întră cară 10. din anul trecut.

S'au finalizat:

1. cu destituire	0
2. " suspensiune	0
3. " multă	1
4. " dojană	4
5. " absolvare	1
6. " sistare	12

cu totul . 18

Celelalte sânt încă pendente și curge pertractarea. Împărțite după protopresviterate cauzele disciplinare

pe anul 1888 sânt:

1. Din protopresv. Abrudului	2
2. " " Agnitei	5
3. " " Albei-Iuliei	1
4. " " Avrigului	3
5. " " Bistriței	1
6. " " Branului	1
7. " " Brașovului I.	1
8. " " Brașovului II.	0
9. " " Cămpenilor	4
10. " " Cetății de peatră	0
11. " " Clujului	1
12. " " Cohalmului	1
13. " " Deșului	1
14. " " Deveii	1
15. " " Dobrei	0
16. " " Făgărașului	1
17. " " Geoagiului I.	2
18. " " Geoagiului II.	3
19. " " Hațegului	0
20. " " Iliei	2
21. " " Lupșei	0
22. " " Mediașului	1
23. " " Mercurii	1
24. " " M.-Oșorheiu	1
25. " " Orăștiei	1
26. " " Reghinului	0
27. " " Sebeșului	1
28. " " Săliștei	1
29. " " Sibiiului	2
30. " " Sighișoarei	3
31. " " Solnocului	1
32. " " Târnavei inferioare	1
33. " " Târnavei superioare	1
34. " " Treiscaunelor	3
35. " " Turdei	0
36. " " Ungurașului	1
37. " " Zarandului	2

La olaltă . 50

10. Treckerile religioase dela biserica noastră la altele și dela alte biserici la a noastră au fost numai sporadice. Și adevă: au trecut dela biserica noastră la altele 177. ear dela alte biserici la a noastră 243. deci în favorul bisericii noastre vin 66. suflete.

11. Biserici nouă s'au zidit și sântit două și anume: biserica din Bundorf, protopresviteratul Sighișoarei și cea din Mănieru, protopresviteratul Deveii.

12. După datele despre cei ce știu ceti și scrie întrate dela respectivele oficii protopresviterale, afară de cel

al Turdeii, care nu le-a așternut, ci s'au folosit cele din anul precedent, putem nota un progres în cultura intelectuală, căci numărul aceloră, față cu anul 1888. s'a sporit într'un mod însemnat. Computându-se în procente dă un calcul general de 21.5.

Percentuațiunea după protopresviterate se poate vedea din conspectul general.

13. Referitoriu la starea morală a credincioșilor noștri din archidieceasă, aceea se poate măsura în parte după numărul proceselor matrimoniale, al trecherilor dela biserica noastră la alte biserici, după numărul conviețuirilor nelegiuite și al pruncilor nelegiuiți.

Față cu anul trecut se observă un progres îmbucătoriu cu privire la starea religioasă morală prin împunarea cazurilor susamintite, așa d. e. casuri de conviețuirii nelegiuite, față cu anul precedent, s'au constatat cu 1536. ear nascerii ilegiteime cu 196. mai puține.

14. În fine se adauge, că conclusele sinodali din anul 1889. aparținătoare competenței senatului bisericesc, s'au executat întocma.

Mama suferinzilor.

„Adevărul“ din București publică următoarea corespondință din Iași în privința ultimelor hotăriri luate de către Măria Sa *Doamna Elena Cuza*, soția fostului principe român Alexandru Cuza:

„Sunt câteva zile de când s'a dus la Dr. Russ, care e episcop la spitalul „Caritatea“ (din Iași) și i-a propus, că vrea să se stabilească în spital spre a îngriji de copiii suferinzi. Se înțelege, că Dr. Russ rămase uimit de această hotărâre a soției marelui domnitoriu, și răspuse, că n'ar putea primi asemenea ofertă. Însă la insistențele Măriei Sale, că dacă nu va fi primită, va găsi în altă parte vre-un spital, care să nu-i respingă cererea, Dr. Russ se învolă la asta.

„Măria Sa Elena Doamna era să se și instaleze în spital, dar din cauza unor reparații indispensabile a amânat mutarea sa.

„Doue camere se pregătesc pentru *Elena Doamna*, unde își va avea șederea. Va avea de îngrijit cinci copii suferinzi, dintre cari trei sunt întreținuți din fonduri lăsate de prințul *Al. Cuza* și doi vor fi întreținuți din fondul de 25,000 lei, care este pus la dispoziția spitalului de Măria Sa Doamna Elena.

„Și astfel această inimă generoasă și nobilă, demnă de defunctul ei soț, își va termina zilele într'un institut de binefacere, îngrijind de nenorociții copilași suferinzi, ca astfel să se mai poată uita durerile ce soarta cea amară a făcut-o să sufere prin pierderea aceloră, ce îi erau atât de scumpi.

Provocare

cătră stipendiștii fundațiunei lui „GOZSDU!“

Deoarece pe anul scolastic 1890/91 nu sunt vacante locuri de stipendii noaue, ci suma disponi-

bilă din budgetul fundațiunei lui *Gozsdu* pe acest an scolastic e rezervată numai pentru stipendiștii din anul expirat; acestia se provoacă, ca până la 10. August anul curent calendarul nou, să arete la cancelaria fundațiunei *Gozsdu* din *Budapesta király u. 15.* rezultatul anului școlastic expirat cu documente crezibile și cu decherațiunea, că unde voesc a continua studiile pe anul scolastic viitoriu, pentru că, nearătând acestea până la terminul mai sus prescris, se vor șterge din lista stipendiștilor.

Budapesta, la 1. Iulie 1890. st. n.

Comitetul.

Pataș, în 11/23. Iunie 1890.

Veteranul nostru învățătoriu *Iosif Găină*, carele este în etate de 56 de ani și funcționează de 36 de ani, aretă astăzi rezultatul despre creșterea tinerimei sieși concrete. Cu toate că era timpul lucrului de câmp totuș comitetul școlariu precum și vreo câți-va bărbați de pricepere și de inimă au fost de față.

Precis la 9 oare intrarăm în școală unde furăm întâmpinați cu o cuvântare scurtă de către învățătoriu și cu „Bine ați venit“ de către tinerime, la care în cuvinte pătrunzătoare respunse președintele comitetului părintele *Vasile Popoviciu*, tiner de ani dar bătrân în esperințe.

După cercetarea caietelor de scris ale școlariilor, care prin părintele paroch și prin veteranul codrean reg. *G. Merga* se aflară de exacte, se începă esaminarea cu pruncii, cari dederă răspunsuri atât de bune și de prompte, încât ne puseră pe toți în mirare.

După esamen părintele *Vasile Popoviciu* mai vorbi odată și în cuvinte dela baierile inimii aretă folosul cel mare al învățătorii, laudă activitatea dlui învățătoriu *Iosif Găină* și mulțămii tuturor, cari se îngrijesc de luminarea poporului nostru și înaintează interesele lui; apoi închieă urând mulți ani Maiestății Sele prea bunului nostru Monarch *Francisc Iosif I.* Prea Sântiei Sele Părintelui Episcop *Nicolae Popea* Ilustrității Sele dlui general *Traian Doda* și dlui protopretor *Petru Vuia*, la ce noi întonarăm cu toții „Să trăiească.“

Petru Roșca,

memburu de comitet și proprietariu al medailor de reșel.

Fizeș, în 9. Iunie 1890.

Prea stimate Die Redactore!

Cred că va fi de interes public a auzi cum, și cu ce rezultat s'au dat esamenele anuale de est an în diecesa noastră.

Eu îmi iau libertate prin aceasta în special a reporta on. public cetitoriu — numai despre rezultatul esamenelor din protopopiatul *Vêrșetului*, la care am luat parte ca comisariu școlariu.

Cu bucurie constat. că pe terenul școlar respective al învățământului, din an în an prosperăm, eară poporul nostru arată tot mai mult interes, față de școlaele noastre confesionale.

Aşa în comunele Fizeş, Jidovin, Ramna, Feren dia, Marcoveşti, Voivodinţiu, Ritişor şi Iabuca am avut mulţime de public privitoriu din inteligenţă şi din economi, încât salele de învăţământ erau înde suite. Şcolarii la întrebările bunilor noştri învăţatori, răspundeau pe întrecute aşa de precis încât a pus în uimire pe ascultători astfel, că vedeam pe mulţi părinţi versând lacrimi de bucurie auzind răspunsurile frumoase a-le fiilor şi nepoţilor lor.

Resultatul examenelor de est an, este preste tot îmbucurătoriu — dând aproape jumătate din învăţatori esamene *foarte bune* eară ceialalţi *bune*.

Acest merit laudabil că şcoalele noastre, pre lângă multele pedeci ce le întâmpină, mai cu seamă în neregulata cercetare şi primire a lefelor învăţatoresci, totuşi rivaliseze cu cele mai bune şcoale din patrie-ne este în cea mai mare parte a se atribui talentului înăscut poporului nostru apoi stăruinţei *fericitului şi bunului Episcop Ioan Popasu*, carele a pus cel mai mare pond pe învăţatori şi şcoalele noastre populare — bine sciind: că poporul numai prin şcoale şi învăţatori buni se poate redica.

În decurs de 23. de ani ai păstorirei sele a introdus şi susţinut cu toată tăria conferinţele învăţatoresci apoi controlarea examenelor prin protopresviterii tractuali şi prin comisarii şcolari, aleşi din cei mai apti învăţatori din diecesă ca bărbaţi de specialitate.

Mai de parte prin Reuniunea învăţătorilor rom. gr. or. din întreaga diecesă şi prin despărţemintele ei, cu sucursul în mare parte al demnilor şi desterilor profesori dela institutul nostru de pedagogie din Caransebeş, cum şi a binemeritatului referent şcolariu de aici — s'a calificat învăţatorii astfel, încât astăzi propun şcolariilor toate studiile după metoda cel mai nou, indicat de sciinţa pedagogiei moderne, corespunzind prin această chemăre lor celei foarte grele.

Ca de exemplu, că ce poate voinţa tare şi diligenţa, aduc stimaţilor mei colegi următoriu caz demn de imitat:

În comuna Ramna, zelosul învăţatoriu Romul Ancuşa necunoscând de felu notele şi nici un instrument musical, în Maiu 1888. a început singur a studia musica începând cu flăuta în mod mechanic pe basa unui manual germân de Struth — apoi mai departe a învăţat notele pe basa cârţilor musicale de Schubert şi Schulz; dup' aceea a învăţat tenorul şi basul, încât a fost în stare a înfiinţa un cor.

Spese a avut 50 fl. 47 cr. dintre cari parte dela locuitori prin colectă parte pin concertele publice a primit 41 fl. 44 cr.

Epitropia parochială din Ramna, împreună cu bunul preot gr. or. Ioan Velceleanu, bravul primariu comunal Vasilie Georgevicu şi notariul Ioan Crainic — încă au contribuit mult la înfiinţarea acestui cor al bravilor plugari rom. gr. or. din Ramna.

Corul cântă binişor toată liturgia şi mai multe cântări naţionale.

Instruarea corului a durat 3 luni (Noemvrie, Decemvrie şi Ianuarie).

Să nu merite oare un astfelu de învăţatoriu brav şi diliginte un salariu anual de barem de 500 fl.

Trag atenţiunea on. comitet şi sinod parochial şi a fruntaşilor noştri din Ramna — „Căci demn este lucrătoriu bun de plata sa.“

Bravul învăţatoriu, ca să-şi animeze elevii coristi şi să arête şi comisiunei şcolare rezultatul corului său, ni-a făcut o serenadă cântând cât de bine şi precis următoarele: 1. Motul, 2. Eată ziua triumfală, 3. Auziţi colo buciuumul cum sună, 4. Zorile şi 5. Tricolorul, după care învăţatoriu Ancuşa în numele corului salută pre P. O. D. Ioan Popovicu protopresviterul şi pe comisariul şcolariu Martin Tapu prin o cuvântare ocaşională bine aleasă. Prea On. D. protopop li-a răspuns printr'un discurs bine simţit şi de un efect prea îmbucurătoriu, îndemnând corul a înainta cu rezoluţie pe calea începută, căci cântarea nobilitează şi înalţă inimile şi Românul, în toate timpurile bune ori rele prin cântare şi-a dat expresie simţirilor sale. La ce corul a răspuns cântând „Mulţi ani.“

Prea stimat Dle Redactor! Am scris cele de sus cu cea mai bună intenţiune, ca onoratul public cetitoriu, se vadă şi să apreţieze meritul factorilor, cari ni-au condus şi ne conduc încă cătră perfecţionarea noastră şi prin noi a bravului nostru popor, eară sirguinta şi zelul cel mare al Dlui Romul Ancuşa să fie imitate după meritul lor de toţi fraţii colegi.

În speranţă cu D'Ta veţi da loc acestei apreţieri în prea preţuita noastră „Foaie diecesană“ ce o redigiaţi, sum

Al D'Tale

adenc stimătoriu:

Martin Tapu,

învăţatoriu şi comisariul şcolariu.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţatoriu la şcoala gr. ort. din Sasca-Română diecesa Caransebeşului, protopresviteratul Bisericeii-Albe, (comitatul Căraş-Severin) se eserie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Foaia diecesană.“

Emolumintele sânt:

1. În bani gata salariu anual 300 fl.
2. Pentru lemnele învăţatoriuului 48 fl.
3. Pentru lemnele şcolaei 32 fl.
4. Pauşal pentru conferinţe 16 fl.
5. Doue jugere de pământ arătoriu, grădină estravilană de 600 °□ şi una intravilană earăşi de 600 °□ şi cortel liber.

Cei-ce doresc a ocupa acest post învățătoresc sînt avisați de a-și subșterne recursele lor bine instruate conform statutului organic bis. și a regulamentului pentru învățătorii Comitetului parochial la adresa Prea On. D. Protopresviter tractual în *Iam* pînă la termenul indicat.

În fine recurenții sînt poftiți de a-se presenta la biserică în vreo Duminică ori sîrbătoare.

Sasca-Română, în 13. Iunie 1890.

[18] 1—3

Comitetul parochial.

În conștelegere cu mine: *Filip Adam*, protopresviterul tractual.

Soșietatea privil. austro-ungare a căilor ferate de stat. Administrațiunea superioară în Oravița.

Nr. 5451.

Concurs.

Se escrie concurs pentru ocuparea unui post de învățătoriu devenit vacant, la școala poporală gr. or. română din *Dognacska*, Comitatul Căraș-Severin, carea stă sub patronatul Soșietății privil. austro-ungare a căilor ferate de stat.

Alegîndul învățătoriu va fi denumit provisorice pe un an, și va primi salariul anual de 300 fl. v. a. Cortel natural, sau 80 fl. v. a. bani de cortel și 20 metri de volum de lemn.

După expirarea anului de probă în caz de corespundere, respectivul învățătoriu va fi denumit definitiv.

Doritorii de a dobîndi acest post, au se subștearnă rugările lor, scrise cu mîna proprie și provăzute cu documentele necesare despre calificațiunea lor învățătorescă, precum și cu atestat demn de crezîmînt despre purtarea lor morală-religioasă, la administrațiunea superioară a susnumitei soșietăți în *Oravița-Montană* — cel mult pînă în 31. Iulie 1890. st. nou.

Alegîndul învățătoriu va avea a intra în activitate cu 1. Septemvrie 1890. st. nou.

Tot odată se obsearvă, ca recurenții trebuie să fie de religiunea greco orientală, și se poșeadă pe deplin limba română și magiară.

Oravița-Montană, în 27. Iunie 1890.

[17] 1—3

Administrațiunea superioară.

Concurs.

Pe baza ordinațiunei consistoriale din 2. Iunie 1890. Nr. 463 B. se escrie concurs pentru definitiva întregire a parochiei vacante gr. or. rom. de clasa II. din comuna *Cebza*, protopresviteratul *Ciacovei*, comitatul *Torontal* cu termen de recurgere de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia diecesană.”

Emolumentele sînt:

- a) O sesiune parochială.
- b) Stola și birul usuat.

Pînă la depurarea datoriilor rîmase după preoții cari au reposat, alegîndul paroch primese numai jumătate din sesiunea parochială.

Cei-ce doresc a ocupa această parochie, sînt avisați, ca recursele instruate conform prescrișelor statutului organic bis. și regulamentului pentru parochii, adresate comitetului parochial, să le subștearnă M. On. D. Aureliu Drăgan adm. protopresviterul în *Ciacova*.

Preoții recurenți la această parochie, au să dove-dească, cumcă — pînă la finele anului 1889. — și-au plătit contribuțiunea, regularăa apelor, equivalentul, si-doxia episcopoească și competența protopresviterală.

În fine recurenții sînt poftiți a se presenta în vreo Duminică sau sîrbătoare în s. biserică, spre a-și areta desteritatea în cîntare și oratorie.

Cebza, în 10. Iunie 1890.

Comitetul parochial.

În conștelegere cu mine *Aureliu Drăgan*, admin. protopresviterul.

[15] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățătoriu cu limba de propunere română și magiară la școala comună din *Crivina*.

Emolumentele împreunate cu acest post sînt:

1. În bani gata 300 fl.
2. Pentru curatorat 10 fl.
3. Pentru scripturistică 3 fl.
4. Pentru lemne de încălzit școala 17 fl. 50 cr.
5. Lemne pentru învățătoriu 4 orgii și 1 juger de livadă.
6. Dela fiecare înmormîntare unde va fi poftit 50 cr. și pentru țedula mortului 20 cr.
7. Quartir libîr corespunzătoriu și 1/2 juger gră-dină de legumî.

Maî sînt și alte venite, ce se vor adauge după me-ritul ce și-l va căștiga.

Doritorii de a ocupa acest post, sînt avisați, a-și subșterne recursele provăzute cu timbrul necesariu adre-sate Înalt. Ministeriu de culte și de instrucțiune, în limba magiară prin Magnif. Sa Dl Inspector școlariu reg. Fran-cise Suttág din Logoj, pînă în 30 de zile dela ziua pri-meî publicării.

Învățătoriuul fiitoriu este îndetorat a propune toate ceremoniile bisericesci și funebrale la elevi — precum și a îndeplini funcțiunea de cantor bisericesc după ritul no-stru gr. or. la tot cultul divin. — Petenții au a-se înfă-țișa cel puțin odată în biserică spre a-sî areta desteritatea în cîntările bisericesci.

Crivina, în 23. Iunie 1890.

[16] 2—3

Petru Suciu.

Iuliu Țapu,
1 reședinte.